

Verdedigbaar met ijzersterke argumenten

Dood geld

Nadat zorginstellingen hun nieuwe jaarcijfers hebben gepubliceerd, volgt er ieder jaar een golf aan rapportages waarin verschillende partijen (waaronder het WFZ) een beeld schetsen van sectorgemiddelden en trends. Financiële trends kunnen zinvolle informatie verschaffen voor beleidsmakers. Sectorgemiddelden kunnen daarnaast dienen als bruikbaar referentiekader voor individuele zorginstellingen om de eigen prestaties in perspectief te plaatsen.

Voor het Waarborgfonds voor de Zorgsector (WFZ) speelt nog een bijkomend doel, namelijk om de deelnemers hiermee een globaal beeld te geven van de risico-ontwikkelingen bij het WFZ (van belang in verband met de obligoregeling). Het eigen vermogen – uitgedrukt als percentage van de omzet, het balanstotaal of het vreemd vermogen – speelt in elke risicoanalyse een belangrijke rol. Maar ook in de maatschappelijke beeldvorming.

De krantenkoppen in de afgelopen periode riepen het beeld op dat de teloorgang van de Nederlandse zorgsector aanstaande is. EY concludeerde in zijn *Barometer Nederlandse Gezondheidszorg 2017* dat 'de uitkomsten op zijn zachtst gezegd schokkend zijn', mede omdat de rendementen van zorgaanbieders 'onder de kritische grens zijn gezakt'. *De Telegraaf* borduurde hier vervolgens op voort. Hierbij werden de conclusies van EY gemengd met uitkomsten van de BDO-Benchmark Ziekenhuizen 2017 en enkele onjuist geïnterpreteerde gegevens uit het WFZ jaarverslag 2016 en het artikel met de kop *Ziekenhuizen blut* was een feit¹. Een paar dagen later gevolgd door het artikel *Ziekenhuis zelf ziek*².

De publicaties van BDO, EY, WFZ en andere geven in hoofdlijnen hetzelfde beeld: de exploitatieresultaten van zorginstellingen staan onder druk. Beperken we ons evenals *De Telegraaf* tot de ziekenhuizen, dan zien we (bij WFZ-deelnemers) vanaf 2012 opeenvolgende relatieve dalingen van respectievelijk -0,1%, -0,7%, -0,3%, -0,2%. Dit resulteert in een gemiddeld exploitatieresultaat van +1,3% in 2016. Dit consistent dalende verloop in de tijd geeft mijn inziens alle reden voor alertheid, maar of een gemiddeld rendementsniveau van +1,3% als 'schokkend' of 'kritisch' moet worden gekwalificeerd, lijkt mij een kwestie van smaak.

De ontwikkeling van het Eigen Vermogen laat daarentegen een gestaag stijgend verloop zien. Bij de WFZ-deelnemers in totaliteit was de gemiddelde ontwikkeling vanaf 2012: +1,3%, +1,8%, +0,6%, +0,4%. Resulteert in een gemiddeld eigen vermogen van 25,7% eind 2016. De paradox is dat deze voortdurende vermogensgroei toch een risico vormt. Niet voor de financiële gezondheid van zorginstellingen, maar wel voor de beeldvorming bij publiek en politiek. Vermogenstoename bij zorginstellingen wordt immers al snel gezien als 'groeiende rijkdom'. Zo wijzen vakbonden bij cao-onderhandelingen graag op de riant reserves van zorginstellingen. Ook in de budgetonderhandelingen tussen zorginstellingen en zorginkopers (gemeenten en zorgverzekeraars) werkt een groeiend instellingsvermogen niet echt mee om de ander te overtuigen van de financiële nood en om hogere tarieven te verkrijgen. Tenslotte werkt de beeldvorming ook in Den Haag door. Zie bijvoorbeeld het manifest van Hugo Borst c.s. dat tot Tweede Kamerdebatten leidde, waarin onder meer vermogensnormering bij instellingen werd bepleit. Ter linkerzijde van het politiek spectrum wordt vermogen zelfs met regelmaat als 'dood geld' betiteld, dat voor de patiëntenzorg had moeten worden ingezet.

Vanzelfsprekend kunnen hierbij tal van tegenwerpingen worden gemaakt. Zo kan erop worden gewezen dat eigen vermogen bij zorginstellingen niet de vorm heeft van een overtollig banksaldo dat 'voor het grijpen ligt', maar dat het opgesloten zit 'in de stenen'. Dat financiering van vastgoed met eigen middelen er toe leidt dat er minder geleend hoeft te worden bij banken, waardoor de rentekosten lager uitvallen en er juist meer geld overblijft voor de zorg. Dat het vreemd is om dit niet als positief te kwalificeren, zodra het over zorginstellingen gaat, terwijl daarentegen altijd wordt bepleit dat burgers zich minder in de (hypotheek)schulden steken en sneller aflossen. Dat de groeiende instellingsvermogens samenhangen met de

WFZ

Waarborgfonds
voor de Zorgsector

Herman Bellers,
directeur WFZ

invoering van de Normatieve Huisvestingscomponent in het bekostigingssysteem, waarbij het expliciet de bedoeling is dat zorginstellingen gedurende de levensduur van het vastgoed geld opsparen om toekomstige investeringen mogelijk te maken. Dat er daarnaast financiële ruimte nodig is om innovaties in de zorgverlening mogelijk te maken. Dat de vermogens bij instellingen moeten toenemen om aan de toenemende eisen van financiers te kunnen voldoen, op straffe van geen of duurdere kredietverlening. Eisen die bovendien een direct gevolg zijn van het overheidsbeleid om steeds meer risico's bij de individuele zorginstelling neer te leggen. Kortom, als het gaat om het verdedigen of bepleiten van vermogensgroei bij zorginstellingen zijn er vele ijzersterke argumenten. Maar de overtuigingskracht ervan is beperkt tot degene die ze wil horen en begrijpen. Dat is helaas niet altijd het geval. Mensen beschikken over een fenomenaal vermogen om zaken die niet in hun kraam van pas komen te negeren of te bagatelliseren. Bovendien zijn kortetermijnproblemen in de regel meer doorslaggevend in besluitvorming dan langetermijnoverwegingen.

Nieuw regeerakkoord

Het voorgaande is ook relevant voor de discussies over

het nieuwe regeerakkoord. Nieuwe hoofdlijnenakkoorden (2019-2022) over medisch-specialistische zorg, geestelijke gezondheidszorg, huisartsen- en multidisciplinaire zorg en wijkverpleging moeten resulteren in een besparing van 1,9 miljard euro. Dit bezuinigingsplan lijkt optimistisch. De ingeboekte besparing in het regeerakkoord is namelijk ruim het dubbele van wat het CPB haalbaar acht. In dit verband is ook de omnieuze opmerking van belang dat 'als de uitgaven onverwacht hoger uitvallen, het macrobeheersingsinstrument wordt ingezet'. Het wekt weinig verbazing dat de strakke financiële kaders - zeker in het licht van de optimistische economische groeiverwachtingen - in de desbetreffende sectoren teleurstelling en zorgen oproepen. Echter, het moeizaam bereikte akkoord tussen de regeringspartijen en het op voorhand dreigen met de botte bijl, bieden weinig hoopvolle perspectieven als het gaat om pleidooien in Den Haag voor meer centen. De toenemende eigen vermogens bij zorginstellingen en de hiermee samenhangende beeldvorming vormen hierbij een extra handicap. ◆

¹ 18 oktober 2017

² 20 oktober 2017